

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός FuAxXuntJc9SgwrESg0_kQ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

N.Σ.K. – KY – ΔΒ 83881/24.06.2022

752833-EEA

T: +33 (0)3 88 41 20 18, F: +33 (0)3 88 41 27 30, www.echr.coe.int

Madame Evgenia VELONI
Presidente du Conseil Juridique de l'Etat
Agent du Gouvernement hellénique
devant la Cour européenne des droits de l'homme
68, rue Akadimias et. Ch. Trikoupi
106 78 ATHENS
GRECE

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ECHR-LE20.2G 200

16 Ιουνίου 2022

AT/PAS/ro

Αρ. Προσφυγής 1735/13

Γουλανδρής και Βαρδινογιάννη κατά Ελλάδας

Αγαπητή Κυρία,

Σύμφωνα με το άρθρο 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, επισυνάπτω αντίγραφο της απόφασης του Τμήματος στην ανωτέρω αίτηση. Η ειδοποίηση αυτή συνιστά παράδοση της απόφασης.

Η απόφαση είναι πλέον διαθέσιμη στον ιστότοπο του Δικαστηρίου (www.echr.coe.int).

Εφιστώ την προσοχή σας στις περιστάσεις υπό τις οποίες η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη (άρθρα 42 και 44 παρ. 2 της Σύμβασης).

Λάβετε υπόψη ότι οποιοδήποτε αίτημα για παραπομπή της παρούσας υπόθεσης στο Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένο και να περιέλθει στη Γραμματεία εντός τριών μηνών από τη σημερινή ημερομηνία (βλ. Κοναρίκ και άλλοι κατά Σλοβενίας [GC], αρ. 44574/98 και 2 άλλοι, παρ. 197, 3 Οκτωβρίου 2008), δηλαδή πριν από τις 16 Σεπτεμβρίου 2022 τα μεσάνυχτα (ώρα Κεντρικής Ευρώπης), και πρέπει να υποβληθεί σε μία από τις επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου, Αγγλικά ή Γαλλικά. Εάν δεν έχει παραληφθεί αίτημα, η απόφαση θα γίνει τελεσίδικη τα μεσάνυχτα της ίδιας ημέρας.

Με εκτίμηση,

(Υπογραφή)

Renata Degener

Γραμματέας Τμήματος

Συν.: Απόφαση

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση Γουλανδρή και Βαρδινογιάννη κατά Ελλάδας

(Αίτηση αρ. 1735/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

16 Ιουνίου 2022

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη υπό τις προϋποθέσεις του Άρθρου 44 παρ. 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υπόκειται σε συντακτική αναθεώρηση.

Στην υπόθεση Γουλανδρή και Βαρδινογιάννη κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), που συνεδριάζει ως Τμήμα αποτελούμενο από:

Marko Bosnjak, Πρόεδρος,
Peter Paczolay,
Alena Polackova,
Erik Wennerstrom,
Raffaele Sabato,
Lorraine Schembri Orland,
Ιωάννης Κτιστάκης, δικαστές,
και Renata Degener, Γραμματέας Τμήματος,

έχοντας υπόψη:

την αίτηση (αρ. 1735/13) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατατέθηκε στο Δικαστήριο δυνάμει του Άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από δύο Έλληνες υπηκόους, τον κ. Γεώργιο Γουλανδρή και την κα Χριστιάννα Βαρδινογιάννη («οι αιτούντες»), στις 12 Δεκεμβρίου 2012

την απόφαση κοινοποίησης της αίτησης στην Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση")

τις παρατηρήσεις των μερών·

Έχοντας συζητήσει κατ' ιδίαν στις 17 Μαΐου 2022,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία εκδόθηκε εκείνη την ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η υπόθεση αφορά την επιβολή πολεοδομικών διοικητικών προστίμων στους αιτούντες σχετικά με δύο πέτρινους τοίχους που κατασκευάστηκαν στην ιδιοκτησία τους χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια και τη δίκη και την τιμωρία τους σε ποινική δίωξη που είχε ως αποτέλεσμα ποινή φυλάκισης επτά μηνών. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι αυτό παραβίαζε το δικαίωμά τους να μην δικαστούν και τιμωρηθούν δύο φορές για το ίδιο

αδίκημα, όπως προβλέπεται στο Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

2. Οι αιτούντες γεννήθηκαν το 1958 και το 1964 αντίστοιχα και ζουν στο Λονδίνο. Τους εκπροσώπησε ενώπιον του Δικαστηρίου ο κ. Γ. Αντωνόπουλος, δικηγόρος στην Αθήνα.

3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από την Αντιπρόσωπό τους, κα Γεωργία Παπαδάκη, Ανώτερη Σύμβουλο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

4. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως υποβλήθηκαν από τα μέρη, συνοψίζονται ως εξής.

5. Οι αιτούντες είναι σύζυγοι. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2003 αγόρασαν οικόπεδο σε παραλιακή περιοχή στην Κορακιά κοντά στο Κρανίδι του νομού Αργολίδας. Σε έκθεση αυτοψίας που εκδόθηκε στις 5 Οκτωβρίου 2004, η πολεοδομική αρχή, αναφέροντας το όνομα του πρώτου αιτούντος ως ιδιοκτήτη, δήλωσε ότι ένας περιβάλλον πέτρινος τοίχος μήκους 119,5 μέτρων και ύψους 1,9 μέτρα και δεύτερος τοίχος μήκους 99,4 μέτρων και ύψους 1,8 μέτρων είχαν κατασκευαστεί στην ιδιοκτησία χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια.

6. Η έκθεση αυτοψίας κήρυξε τις κατασκευές παράνομες, υπολόγισε με βάση το μέγεθος και την αξία τους και επέβαλε πρόστιμο 18.102 ευρώ (EUR) για την παράνομη κατασκευή τους («το πρόστιμο κατασκευής») και ετήσιο πρόστιμο ευρώ 1.802 για κάθε έτος που ο τοίχος διατηρήθηκε στη θέση του («το πρόστιμο διατήρησης») Η έκθεση ελήφθη από τον κ. Σ.Β., υπάλληλο των προσφευγόντων, στις 4 Νοεμβρίου 2004. Δεν υποβλήθηκαν προσφυγές κατά των προστίμων.

7. Προκειμένου να διασφαλιστεί η είσπραξη από το Δημόσιο των οφειλόμενων ποσών, η πολεοδομική υπηρεσία του δήμου Ερμιονίδας εξέδωσε την ειδοποίηση υπ' αριθ. 591, στις 18 Μαρτίου 2005, ζητώντας από την αρμόδια ΔΟΥ Κρανιδίου την ανάκτηση του ποσού των 7.241 ευρώ, κατόπιν αίτησης μείωσης, για την καταβολή του προστίμου ανέγερσης από τον πρώτο αιτούντα ως ιδιοκτήτη του ακινήτου. Την ίδια ημερομηνία, ο

πρώτος αιτών κατέβαλε 7.414,78 ευρώ, που αντιστοιχεί στο πρόστιμο (7.241 ευρώ) επιπλέον των τελών ύψους 173,78 ευρώ που αφορούσαν τέλη χαρτοσήμου. Στις 24 Νοεμβρίου 2011 η πολεοδομική υπηρεσία του δήμου Ερμιονίδας εξέδωσε την ειδοποίηση υπ' αριθ. 2222 ζητώντας από την ίδια εφορία να ανακτήσει το ποσό των 5.379,80 ευρώ από τον πρώτο αιτούντα και 5.379,80 ευρώ από την δεύτερο αιτούντα, ως συνιδιοκτήτες του ακινήτου με μερίδιο 50% έκαστος, για την καταβολή του προστίμου διατήρησης. Στις 29 Νοεμβρίου 2011 ο πρώτος αιτούντας κατέβαλε το συνολικό ποσό των 10.759,60 ευρώ.

8. Η έκθεση αυτοψίας στάλθηκε στην εισαγγελία του Πρωτοδικείου Πλημμελειοδικών Ναυπλίου στις 21 Ιανουαρίου 2005. Εναντίον των δύο προσφευγόντων εκδόθηκε κατηγορητήριο στις 5 Ιουλίου 2006. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2008 καταδικάστηκαν με την απόφαση αριθ. 631/2008 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πλημμελειοδικών Ναυπλίου σε φυλάκιση επτά μηνών, επειδή κατασκεύασαν από κοινού και εκ προθέσεως, ως συνιδιοκτήτες του ακινήτου, τους προαναφερόμενους δύο λιθόκτιστους τοίχους, παρά το γεγονός ότι η σχετική Οικοδομική άδεια (αρ. 54/2008) επέτρεπε μόνο φράχτη ύψους 0,6 μέτρων. Η ποινή έλαβε υπόψη τη σοβαρότητα του αδικήματος και την προσωπικότητα των προσφευγόντων. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη την οικονομική κατάσταση των προσφευγόντων, το δικαστήριο μετέτρεψε την ποινή φυλάκισης σε χρηματική ποινή 10 ευρώ την ημέρα.

9. Οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση στο Τριμελές Εφετείο Ναυπλίου, ισχυριζόμενοι ότι υπήρξαν θύματα διπλής διαδικασίας κατά παράβαση της αρχής *ne bis in idem*. Υποστήριξαν ότι, δεδομένου ότι τα διοικητικά πρόστιμα ήταν ποινικού χαρακτήρα και η καταδίκη τους είχε καταστεί τελεσίδικη μέσω της πληρωμής των διοικητικών προστίμων, η δίωξη ή δίκη τους απαγορεύεται βάσει του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης και επίσης βάσει του άρθρου 57 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

και του δεσμευτικού αποτελέσματος του δεδικασμένου, και ότι το δικαστήριο θα πρέπει επομένως να διακόψει την ποινική διαδικασία.

10. Στις 16 Δεκεμβρίου 2011 το Εφετείο Ναυπλίου εκδίκασε την υπόθεση και, με την απόφαση αρ. 3211/2011, απέρριψε την ένσταση των προσφευγόντων ότι η ποινική δίωξη ήταν απαράδεκτη, αναφέροντας τους ακόλουθους λόγους: (i) αστικές δικαστικές αποφάσεις και διοικητικές πράξεις δεν είχαν το αποτέλεσμα *res judicata* για τα ποινικά δικαστήρια και συνεπώς δεν μπορούσαν να απαγορεύσουν μια ποινική καταδίκη (ii) τα πρόστιμα για τις παράνομες κατασκευές δεν ήταν ποινικές κυρώσεις, αλλά αποτελούσαν επιτακτικά διοικητικά μέτρα που επιδίωκαν να διασφαλίσουν την αυστηρή και ταχεία συμμόρφωση με τις σχετικές νομικές διατάξεις, δηλαδή τη νομιμοποίηση των μη εξουσιοδοτημένων κατασκευών όπου αυτό επιτρεπόταν και (iii) η επιβολή των προστίμων δεν συνιστούσε τελεσίδικη καταδίκη, αλλά μάλλον διοικητικές κυρώσεις στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας που επρόκειτο να περατωθεί με την κατεδάφιση των παράνομων κατασκευών ή, όπου αυτό επιτρεπόταν, τη νομιμοποίησή τους ή απόφαση κατεδάφισης-απαλλαγής που συνάδει με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

11. Το Εφετείο έκρινε περαιτέρω ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που ελήφθησαν κατά την ακρόαση έδειξαν ότι οι διορισμένοι μηχανικοί είχαν κατασκευάσει τους γύρω πέτρινους τοίχους, σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις οδηγίες των αιτούντων, χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια. Οι αιτούντες είχαν επίγνωση της παρανομίας των κατασκευών και δεν είχαν προβεί σε καμία ενέργεια για τη νομιμοποίησή τους. Το δικαστήριο αναφέρθηκε στα πρόστιμα οικοδομής και συντήρησης που είχαν επιβληθεί και σημείωσε ότι οι κατασκευές βρίσκονταν σε παραθαλάσσια περιοχή φυσικού κάλλους κοντά στην παραλία Κονδύλη του δήμου Ερμιονίδας και ότι λόγω του ύψους τους είχαν επηρεάσει αρνητικά την φυσικό τοπίο, διακόπτοντας την οπτική συνέχεια. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες έπρεπε επομένως να καταδικαστούν σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ.8 του νόμου αριθ.

1337/1983, ενώ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αξία των κατασκευών και ο βαθμός υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Το δικαστήριο έλαβε υπόψη τη σοβαρότητα του αδικήματος (ιδίως τη ζημία που προκλήθηκε, τη φύση τυχόν υπαιτιότητας των προσφευγόντων, τη φύση, το είδος και το αντικείμενο του αδικήματος και τις συνθήκες υπό τις οποίες είχε διαπραχθεί) και την προσωπικότητα των προσφευγόντων (ιδιαίτερα τα κίνητρα, τους σκοπούς, τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά τους πριν και μετά το αδίκημα και την οικογενειακή και οικονομική κατάσταση) και επικύρωσε την επτάμηνη ποινή φυλάκισης. Το δικαστήριο ανέστειλε την ποινή για τρία χρόνια επειδή οι προσφεύγοντες δεν είχαν καταδικαστεί με τελική ισχύ και δεν τους είχε επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη του ενός έτους.

12. Στις 4 Ιουνίου 2012 οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση για νομικά ζητήματα για λόγους που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, παραβίαση του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, διαμαρτυρόμενοι ότι είχαν διωχθεί και τιμωρηθεί δύο φορές για το ίδιο αδίκημα. Η δίωξη ή η δίκη τους θα έπρεπε να είχε απαγορευθεί βάσει του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης καθώς και βάσει του άρθρου 57 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του δεσμευτικού αποτελέσματος του *res judicata*. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο όφειλε να διαπιστώσει ότι η ποινική διαδικασία κατά των προσφευγόντων δεν είχε νομική ισχύ και να τις είχε διακόψει, αντί να αποφανθεί επί της ουσίας και να επικυρώσει την ποινή.

13. Στις 4 Σεπτεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε δημόσια ακρόαση στο ΣτΕ (τμήμα ποινικού δικαίου). Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, με την απόφαση αριθ. 1077/2012, το δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή των προσφευγόντων επί νομικών ζητημάτων, κρίνοντας ότι, σύμφωνα με το άρθρο 57 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η δεσμευτική ισχύς του δεδικασμένου ισχύει στα ποινικά δικαστήρια σε σχέση με άλλες τελεσίδικες αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων. Προσέθεσε ότι οι ποινικές κυρώσεις επιβλήθηκαν από ποινικά δικαστήρια, σκοπός τους ήταν η απόδοση ποινικής δικαιοσύνης και η

επιβολή τους συνοδευόταν από συνταγματικές εγγυήσεις, ενώ οι διοικητικές κυρώσεις αφορούσαν την άσκηση της εξουσίας της διοίκησης. Οποιαδήποτε κύρωση η οποία εκφραζόταν ως αποδοκιμασία της έννομης τάξης μιας άδικης πράξης αποτελούσε ποινή που έπρεπε να επιβληθεί από τα τακτικά ποινικά δικαστήρια, ενώ μια διοικητική κύρωση δεν συνιστούσε ακριβώς τιμωρία, καθώς δεν έδειχνε ιδιαίτερη αποδοκιμασία του δράστη, αλλά αποσκοπούσε αποκλειστικά στο να εξαναγκάσει τον υπόχρεο να εκτελέσει μια απαιτούμενη ενέργεια ή παράλειψη. Η αρχή *ne bis in idem* προβλεπόταν στο άρθρο 57 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και επαναλήφθηκε στο άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7. Οι διοικητικές κυρώσεις δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ποινική τιμωρία για τους σκοπούς του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ.7 και έτσι η σωρευτική επιβολή στην παρούσα υπόθεση διοικητικών προστίμων από διοικητική αρχή και ποινικών κυρώσεων από δικαστική αρχή δεν ήταν αντίθετη προς την αρχή του *ne bis in idem*, και ακόμη λιγότερο στην *res judicata*.

14. Στις 8 Νοεμβρίου 2013 οι επίμαχες κατασκευές των αιτούντων υποβλήθηκαν για ένταξη στο σύστημα τακτοποίησης που προβλέπεται από τον νόμο αριθ. 4178/2013 και ολοκληρώθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2017 η τακτοποίηση των παράνομων κατασκευών, σχετικά με τους γύρω πέτρινους τοίχους μαζί με άλλες παρατυπίες.

ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

15. Το άρθρο 17 του νόμου 1337/1983, όπως ίσχυε κατά τον οικείο χρόνο (τροποποιήθηκε με το ν. 3212/2003), έχει ως εξής:

«1. Τα παράνομα κτίρια ή κατασκευές ... κατεδαφίζονται από τους ιδιοκτήτες τους ή από συν- ιδιοκτήτες...

2. Πέραν της κατεδάφισης επιβάλλονται τα εξής πρόστιμα:

(α) πρόστιμο για την κατασκευή των παράνομων κτιρίων ή κατασκευών·

(β) πρόστιμο για τη διατήρηση των παράνομων κτιρίων ή κατασκευών.

3. Το πρόστιμο του στοιχείου α) της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλεται εφάπαξ. Το πρόστιμο του στοιχείου β) της παραγράφου 2 επιβάλλεται και οφείλεται για όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο υφίσταται η παράνομη δόμηση ή κατασκευή, από την κατασκευή της μέχρι την κατεδάφισή της. Για το πρώτο έτος ... το πρόστιμο αυτό υπολογίζεται και βεβαιώνεται με βάση την αξία του κτιρίου ή της κατασκευής ... και για κάθε επόμενο έτος θα επιβεβαιώνεται εκ νέου μετά την αναπροσαρμογή του με αύξηση 20% επι του προστίμου του προηγούμενου έτους. Το ποσοστό της αύξησης μπορεί να τροποποιείται κάθε δύο χρόνια... Δεν θα είναι μικρότερο του 2%.

4. Όλοι οι ιδιοκτήτες ή συνιδιοκτήτες των παράνομων κτισμάτων ή κατασκευών ευθύνονται για την καταβολή των προστίμων και καθένας από αυτούς ευθύνεται για την πληρωμή ολόκληρου του προστίμου ...

8. Οι ιδιοκτήτες ... τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και με ποινή από 5.000 έως 50.000 ευρώ, ανάλογα με την αξία της κατασκευής και το βαθμό υποβάθμισης του φυσικού ή πολιτιστικού περιβάλλοντος. Σε περίπτωση που ενήργησαν από αμέλεια, τιμωρούνται με φυλάκιση ενός έτους κατ' ανώτατο όριο και με ποινή από 2,000 έως 10.000 ευρώ...».

16. Το άρθρο 1 του Π.Δ. 267/1998 έχει ως εξής:

«1. Η διαπίστωση και ο χαρακτηρισμός ενός κτιρίου ή κατασκευής ως παράνομου ... γίνεται μετά από έλεγχο υπαλλήλου της κατά τόπο αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας, η οποία συντάσσει τη σχετική έκθεση ενώ βρίσκεται στο χώρο ...

Η έκθεση περιλαμβάνει τη θέση της παράνομης δόμησης ή κατασκευής συνοδευόμενη από οδικό διάγραμμα όπου χρειάζεται, συνοπτική περιγραφή με απεικόνιση, τις διαστάσεις [της κατασκευής] και τις διατάξεις της

πολεοδομικής νομοθεσίας που έχουν παραβιαστεί. Στην ίδια έκθεση περιέχεται ο υπολογισμός της αξίας της παράνομης δόμησης ή καταστροφής και η επιβολή των προστίμων που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του νόμου αριθ. 1337/1983 όπως ισχύει. Περιλαμβάνεται αναφορά στο δικαίωμα οποιουδήποτε ενδιαφερόμενου να υποβάλει, εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της αναφοράς [τοιχοκόλληση], είτε καταγγελία είτε αίτηση και δήλωση ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα την έκθεση και τυχόν προσαρμογές που εισήγαγαν οι αρχές για τον υπολογισμό του προστίμου. ... γνωστοποιείται ότι κατά την προθεσμία κατεδαφίζεται η παράνομη οικοδομή ή κατασκευή, τα επιβληθέντα πρόστιμα καθίστανται οριστικά και βεβαιώνονται στην αρμόδια φορολογική αρχή των υπόχρεων...»

17. Το άρθρο 23 παρ. 6 του νόμου αρ. 2300/1995 έχει ως εξής:

6. ... τα πρόστιμα που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του ν. 1337/1983 μπορούν να μειωθούν κατά 30% ... : (αα) ... εάν ο ενδιαφερόμενος, αντί να υποβάλει ένσταση, ... υποβάλλει ... αίτηση με υπολογισμό των προστίμων κατασκευής και συντήρησης, ... και δήλωση ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα την έκθεση και τυχόν προσαρμογές ... στον υπολογισμό των προστίμων ."

18. Το άρθρο 22 του ν. αριθ. 1577/1985 (Γενικός Οικοδομικός Κώδικας), όπως ίσχυε κατά τον οικείο χρόνο, έχει ως εξής:

3. Κάθε κατασκευή που εκτελείται (α) χωρίς την οικοδομική άδεια ... ή (β) καθ' υπέρβαση της οικοδομικής άδειας, ή (γ) βάσει οικοδομικής άδειας που έχει ανακληθεί, ή (δ) κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων, θεωρείται παράνομη και υπόκειται στους σχετικούς κανόνες για τα παράνομα κτίρια ή κατασκευές που ορίζονται στον Ν. 1337/1983 όπως ισχύει.

Κάθε παράνομη κατασκευή που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο που δεν παραβιάζει τις ισχύουσες ή τις ισχύουσες κατά την κατασκευή πολεοδομικές διατάξεις μπορεί να νομιμοποιηθεί με έκδοση ή αναθεώρηση

της οικοδομικής άδειας. ... Μετά την έκδοση ή αναθεώρηση της οικοδομικής άδειας, η κατασκευή δεν χρειάζεται να κατεδαφιστεί και επιβάλλονται μόνο τα πρόστιμα που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του ν. αριθ. 1337/1983, όπως ισχύει. Το πρόστιμο διατήρησης επιβάλλεται για χρονικό διάστημα που ξεκινά από την ημερομηνία έναρξης της ανέγερσης του κτιρίου μέχρι την έκδοση της οικοδομικής άδειας. ..."

19. Το άρθρο 24 του νόμου αριθ. 4014/2011, όπως ίσχυε κατά τον οικείο χρόνο, έχει ως εξής:

«1 (α) Η επιβολή κυρώσεων αναστέλλεται για τριάντα χρόνια μετά την καταβολή ενιαίου ειδικού προστίμου, ...

6. (α) Ο φερόμενος ιδιοκτήτης ... καταβάλλει ένα ενιαίο ειδικό πρόστιμο, το οποίο υπολογίζεται με βάση την επιφάνεια της κατασκευής πολλαπλασιαζόμενη επί το ποσοστό που αντιστοιχεί στη ζώνη στην οποία βρίσκεται το κτίριο ..., πολλαπλασιαζόμενο με συντελεστή 15% και στη συνέχεια πολλαπλασιαζόμενο με τους συντελεστές που καθορίζονται στον πίνακα του Παραρτήματος ... ανάλογα με την κατηγορία και το είδος της παράνομης κατασκευής. ...

11. ... Τυχόν πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης ... καθώς και άλλα ειδικά πρόστιμα διατήρησης που έχουν καταβληθεί, συμψηφίζονται με το ποσό του ενιαίου ειδικού προστίμου. [όπως τέθηκε με τον Νόμο αριθ. 4030/2011, που δημοσιεύθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2011, για την τροποποίηση του νόμου αριθ. 4014/2011]

15. Οι υποθέσεις που αφορούν αδικήματα παράνομης δόμησης, εφόσον δεν έχει εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση, παύονται με πράξη του αρμόδιου οργάνου μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και έγγραφο της πολεοδομικής υπηρεσίας που βεβαιώνει ότι η κατασκευή έχει δηλωθεί και κηρυχθεί παράνομη και καταβλήθηκε το πρόστιμο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.»

20. Στις 15 Φεβρουαρίου 2013 η ολομέλεια του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου πραγματοποίησε δημόσια ακρόαση σε τρεις υποθέσεις που ασκήθηκαν στις 5 Οκτωβρίου 2011, 24 Απριλίου 2012 και 22 Ιουνίου 2012, θέτοντας το ζήτημα της συνταγματικότητας των διατάξεων του νόμου αριθ. 4014/2011 για τη διαδικασία τακτοποίησης παράνομων κατασκευών. Με την απόφαση αριθ. 3341/2013 της 27ης Σεπτεμβρίου 2013, η Ολομέλεια κήρυξε άκυρες τις κοινές υπουργικές αποφάσεις με αρ. 41498/26.9.2011 και 41525/27.9.2011, που υιοθετήθηκε από την ανάθεση της εξουσίας που απονέμεται από το άρθρο 24 του νόμου αριθ. 4014/2011 προκειμένου να προσδιοριστούν και να ρυθμιστούν οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου αυτού που διέπουν την παράνομη δόμηση. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι κανόνες αυτοί, που προέβλεπαν τη δυνατότητα αναστολής των κυρώσεων, επέτρεπαν, κατ' ουσίαν, τη μακροχρόνια διατήρηση κατασκευών και χρήσεων που παραβίαζαν τις ισχύουσες κάθε φορά πολεοδομικές διατάξεις. Εξάλλου, ο νόμος αριθ. 1337/1998 είχε αναμορφώσει το πολεοδομικό σύστημα σύμφωνα με το Σύνταγμα και διέκρινε τις παλαιές από τις νέες κατασκευές, προβλέποντας ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παλαιές κατασκευές θα μπορούσαν να εξαιρεθούν από την κατεδάφιση. Σε αντίθεση με αυτό, η δυνατότητα αναστολής των κυρώσεων βάσει του νόμου αριθ. 4014/2011 ίσχυε και για κατασκευές που κατασκευάστηκαν μετά το χρόνο όπου ο Νόμος αρ. 1337/1998 είχε τεθεί σε ισχύ. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω τα εξής:

«18. Οι ... κανόνες ... έχουν ως αποτέλεσμα την αντιστροφή ή τουλάχιστον τη στρέβλωση του ορθολογικού πολεοδομικού σχεδιασμού, που επιβάλλεται βάσει του άρθρου 24 του Συντάγματος, βλάπτοντας τη λειτουργία των πόλεων και προκαλώντας επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων, δεδομένου ότι η αναστολή μπορεί να εφαρμοστεί με απλή υποβολή από τον ενδιαφερόμενο αίτησης και των σχετικών εγγράφων και καταβολή προστίμου, χωρίς την απαίτηση πραγματογνωμοσύνης από το αρμόδιο όργανο για κάθε παράνομη κατασκευή μετά από πολεοδομική εκτίμηση και κριτηρίων δόμησης..."

Το δικαστήριο κατέληξε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι οι προσβαλλόμενες υπουργικές αποφάσεις έπρεπε να κηρυχθούν άκυρες, διότι είχαν εκδοθεί με ανάθεση της εξουσίας που παρέχει το άρθρο 24 του νόμου αριθ. 4014/2011 και το τελευταίο ήταν αντίθετο με το άρθρο 24 του Συντάγματος για την προστασία του περιβάλλοντος.

21. Σε δύο άλλες αποφάσεις, αριθ. 1118/2014 και 1119/2014, που δημοσιεύθηκαν στις 21 Μαρτίου 2014, την ίδια θέση υιοθέτησε και η Ολομέλεια του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου.

II. ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

22. Το άρθρο 57 του πρώην Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Π.Δ. 258/1986) έχει ως εξής:

«1. Εάν ένα πρόσωπο έχει καταδικαστεί με τελεσίδικο αποτέλεσμα ή αθωώθηκε ή η δίωξη που ασκήθηκε εναντίον του έχει σταματήσει, δεν μπορεί να ασκηθεί εκ νέου δίωξη για την ίδια πράξη, ακόμη και αν η πράξη αυτή έχει διαφορετική νομική κατάταξη.

3. Αν παρά την προαναφερόμενη απαγόρευση ασκήθηκε δίωξη, αυτή κηρύσσεται άκυρη βάσει *res judicata*».

Ο ΝΟΜΟΣ

I. ΦΕΡΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 7 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23. Καταγγέλλοντας παραβίαση της αρχής *ne bis in idem*, οι προσφεύγοντες επικαλέστηκαν το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης, το σχετικό μέρος του οποίου έχει ως εξής:

"1. Κανείς δεν υπόκειται σε δίκη ή τιμωρία εκ νέου σε ποινική διαδικασία υπό τη δικαιοδοσία του ίδιου Κράτους για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη

αθωωθεί οριστικά ή καταδικαστεί σύμφωνα με το νόμο και την ποινική διαδικασία αυτού του Κράτους."

A. Επί του παραδεκτού

1. Μη εξάντληση των εγχώριων ένδικων μέσων

(α) Οι ισχυρισμοί των μερών

24. Η Κυβέρνηση θεώρησε ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα αφού δεν είχαν προβεί σε καμία ενέργεια για να τακτοποιήσουν τις παράνομες κατασκευές, όπως είχαν κάνει για άλλες παράνομες κατασκευές στην περιουσία τους. Μέχρι την ημερομηνία της δίκης, δηλαδή στις 16 Δεκεμβρίου 2011, είχε ήδη θεσπιστεί νομοθεσία που θεσπίζει συστήματα νομιμοποίησης για παράνομες κατασκευές. Ειδικότερα, ο νόμος αριθ. 4014/2011, που δημοσιεύθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 2011 και ακολούθησαν οι νόμοι αριθ. 4178/2013 και 4495/2017, καθορίζουν στο άρθρο 24 τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβληθούν και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για την καταβολή του ενιαίου ειδικού προστίμου. Οι υποθέσεις που αφορούν ποινικά αδικήματα θα τερματίζονταν επομένως με πράξη του αρμόδιου οργάνου με την υποβολή ειδικής αίτησης και βεβαίωσης ότι η μη εξουσιοδοτημένη κατασκευή είχε δηλωθεί στο πλαίσιο του συστήματος και είχε καταβληθεί το πρόστιμο. Εάν οι προσφεύγοντες είχαν χρησιμοποιήσει αυτή την ευκαιρία πριν από την ακρόαση στο ΣτΕ στις 4 Σεπτεμβρίου 2012, η δίωξη που ασκήθηκε εναντίον τους θα είχε κηρυχθεί άκυρη. Επομένως, η παρούσα προσφυγή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

25. Οι προσφεύγοντες διαφώνησαν, παρατηρώντας ότι σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 6 του νόμου αριθ. 2300/1995, ένσταση κατά των προστίμων μπορούσε να υποβληθεί εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία κοινοποιήθηκαν στα μέρη τα πρόστιμα. Σε περίπτωση άνευ όρων αποδοχής των προστίμων, θα μειωθούν κατά 30%. Υπό την προϋπόθεση ότι είχε υποβληθεί καταγγελία, το εν λόγω πρόσωπο μπορούσε να προσφύγει

στα διοικητικά δικαστήρια για να αμφισβητήσει την απόφαση απόρριψης της καταγγελίας. Οι προσφεύγοντες είχαν παραιτηθεί από το δικαίωμά τους να αμφισβητήσουν τα πρόστιμα ενώπιον των διοικητικών αρχών ή ενώπιον των δικαστηρίων και είχαν καταβάλει τα μειωμένα διοικητικά πρόστιμα, επωφελούμενοι επιπλέον από μια ορισμένη διοικητική μείωση.

26. Οι αιτούντες υποστήριξαν επίσης ότι είχαν διατυπώσει όλα τα παράπονα που εκτίθενται στην αίτησή τους τόσο στην έφεσή τους στο Εφετείο Κακουρηγμάτων Ναυπλίου όσο και στην προσφυγή τους επί νομικών ζητημάτων στο Ακυρωτικό Δικαστήριο. Στην απόφαση αριθ. 1077/2012 το τελευταίο δικαστήριο είχε απορρίψει την έφεσή τους επί νομικών ζητημάτων την 11^η Σεπτεμβρίου 2012 και δεν μπόρεσαν να ασκήσουν περαιτέρω προσφυγές κατά της εν λόγω απόφασης ή να υποβάλουν αίτηση για επανάληψη συναφώς. Έτσι είχαν εξαντλήσει όλα τα εγχώρια ένδικα μέσα που ήταν διαθέσιμα σε αυτό το θέμα.

(β) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

27. Οι γενικές αρχές σχετικά με τον κανόνα της εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων επαναδιατυπώθηκαν στην υπόθεση “Vuckovic και Άλλοι κατά Σερβίας” (προκαταρκτική ένσταση) [GC], αρ. 17153/11 και 29 άλλοι, παρ. 69-77, 25 Μαρτίου 2014).

Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ειδικότερα ότι οι αιτούντες υποχρεούνται να εξαντλήσουν μόνο τα εσωτερικά ένδικα μέσα που είναι προσβάσιμα, ικανά να παράσχουν επανόρθωση σε σχέση με τις καταγγελίες τους και να προσφέρουν εύλογες προοπτικές επιτυχίας. Τα διακριτικής ευχέρειας ή έκτακτα ένδικα μέσα δεν θεωρούνται αποτελεσματικά ένδικα μέσα κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ.1 της Σύμβασης και επομένως δεν χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν (βλ. Simkus κατά Λιθουανίας, αρ. 41788/11, παρ. 33, 13 Ιουνίου 2017). Εναπόκειται στην Κυβέρνηση να ισχυριστεί τη μη εξάντληση ώστε να ικανοποιηθεί το Δικαστήριο ότι το ένδικο μέσο ήταν αποτελεσματικό, διαθέσιμο στη θεωρία και στην πράξη κατά τον κρίσιμο

χρόνο (βλ. αναλυτικά “Vuckovic and Others κατά Σερβίας”, προαναφερθείσα, παρ. 77).

28. Στην προκειμένη περίπτωση, προκύπτει από την παράγραφο 1 του άρθρου 24 του νόμου αριθ. 4014/2011, σε συνδυασμό με τις παραγράφους 10, 11 και 15 του εν λόγω άρθρου, ότι για ορισμένες παράνομες κατασκευές, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και έγγραφο που εκδόθηκε από την πολεοδομική υπηρεσία που βεβαιώνει ότι η παράνομη δόμηση έχει δηλωθεί στο πλαίσιο του καθεστώτος και ότι το σχετικό ενιαίο πρόστιμο έχει καταβληθεί, ότι οι υποθέσεις σχετικά με αδικήματα που σχετίζονται με παράνομη κατασκευή θα παύσουν, υπό την προϋπόθεση ότι δεν είχε εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση (βλ. παράγραφο 19 ανωτέρω). Τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης που είχαν επιβληθεί προηγουμένως θα αναστέλλονταν για τριάντα χρόνια, ενώ τα πρόστιμα που καταβλήθηκαν θα συμψηφίζονταν με το ποσό του ενιαίου προστίμου που επιβλήθηκε για λόγους τακτοποίησης της κατασκευής.

29. Η Κυβέρνηση δεν προσκόμισε ενώπιον του Δικαστηρίου κανένα αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με περιπτώσεις κατά τις οποίες η υποβολή αίτησης στο πλαίσιο του συγκεκριμένου συστήματος που ορίζεται στον νόμο αριθ. 4014/2011, υπό τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις για παράνομες κατασκευές παρόμοιες με αυτές της υπόθεσης των προσφευγόντων, είχε οδηγήσει στη λήξη των υποθέσεων που αφορούσαν ποινικά αδικήματα. Συνεπώς, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η Κυβέρνηση παρέλειψε να υποστηρίξει το επιχείρημά της σχετικά με την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του προτεινόμενου διορθωτικού μέσου κατά τον κρίσιμο χρόνο και να αποδείξει, με αναφορά στην αποδεδειγμένα καθιερωμένη συνεπή πρακτική σε περιπτώσεις παρόμοιες με αυτές των προσφευγόντων, ότι η προτεινόμενη διαδικασία θα μπορούσε να προσφέρει δυνατότητα επανόρθωσης.

30. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ότι η ποινική διαδικασία εναντίον τους συνεχίστηκε αφότου τους είχε επιβληθεί διοικητική ποινή για το ίδιο αδίκημα, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποδεχθεί τη θέση της Κυβέρνησης ότι η αποφυγή της επανάληψης των διαδικασιών και η διασφάλιση της συμμόρφωσης με την αρχή *ne bis in idem* ήταν ευθύνη των προσφευγόντων και όχι των εθνικών αρχών (βλ. *mutatis mutandis*, *Simkus*, προαναφερθείσα, παρ. 34).

31. Τέλος, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο νόμος αριθ. 4014/2011, που προβλέπει τη διαδικασία τακτοποίησης που αναφέρεται από την Κυβέρνηση και ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, τέθηκε σε ισχύ στις 21 Σεπτεμβρίου 2011. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο διαπίστωσε σε τρεις υποθέσεις ότι το άρθρο 24 του εν λόγω νόμου και άλλες σχετικές διατάξεις ήταν αντίθετες με το Σύνταγμα. Όσον αφορά την πρώτη από αυτές τις υποθέσεις που θα οδηγηθούν στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, ο Πρόεδρος του δικαστηρίου την παρέπεμψε στις 8 Νοεμβρίου 2011 στην ολομέλεια για εξέταση λόγω της σπουδαιότητάς της. Με την απόφαση αριθ. 3341/2013 της 27ης Σεπτεμβρίου 2013, η ολομέλεια του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου κήρυξε άκυρες δύο υπουργικές αποφάσεις που εκδόθηκαν με ανάθεση αρμοδιοτήτων που απονέμει το άρθρο 24 του νόμου αριθ. 4014/2011. Έκρινε, ειδικότερα, ότι οι κανόνες που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο σχετικά με την αναστολή των κυρώσεων καθορίζουν ή διαστρεβλώνουν τον ορθολογικό πολεοδομικό σχεδιασμό, κάτι που αποτελεί απαίτηση βάσει του άρθρου 24 του Συντάγματος για την προστασία του περιβάλλοντος. Βλάπτουν επίσης τη λειτουργία των πόλεων και προκαλούν επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων, δεδομένου ότι η αναστολή θα μπορούσε να εφαρμοστεί με απλή υποβολή αίτησης και των σχετικών εγγράφων καθώς και με την καταβολή προστίμου, χωρίς πραγματογνωμοσύνη από το αρμόδιο όργανο για κάθε παράνομη κατασκευή μετά από αξιολόγηση πολεοδομικών και οικοδομικών κριτηρίων. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο αποφάσισε με τον ίδιο τρόπο στις

αποφάσεις αριθ. 118/2014 και 1119/2014 (βλ. παραγράφους 20-21 παραπάνω για λεπτομέρειες).

32. Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αίτηση δεν μπορεί να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων. Ως εκ τούτου, απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης.

2. Το καθεστώς θύματος του δεύτερου αιτούντος σχετικά με το πρόστιμο κατασκευής

33. Η Κυβέρνηση δεν προέβαλε αντιρρήσεις ως προς το καθεστώς θύματος του δεύτερου αιτούντος σε σχέση με την επιβολή του προστίμου κατασκευής. Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ότι, παρόλο που το πρόστιμο κατασκευής είχε αρχικά απευθυνθεί στον πρώτο αιτούντα και πληρώθηκε από αυτόν, οι αρχές θεώρησαν και τους δύο αιτούντες υπεύθυνους για τα πρόστιμα ως συνιδιοκτήτες του ακινήτου. Ο δεύτερος αιτητής είχε επομένως το δικαίωμα της προστασίας της αρχής *ne bis in idem*, δεδομένου ότι οι αρχές, κατά τη στιγμή της ποινικής δίωξης, είχαν γνώση της διπλής αναπαραγωγής των διαδικασιών.

34. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι δεν κωλύεται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την κατάσταση θύματος ενός αιτούντος, δεδομένου ότι αφορά ένα ζήτημα που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου (βλ. «Buzadji κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας» [GC], αρ. 23755/07, παρ. 70, 5 Ιουλίου 2016, και «Orlandi και Άλλοι κατά Ιταλίας», αρ. 26431/12 και 3 άλλοι, παρ. 117, 14 Δεκεμβρίου 2017).

35. Στην προκειμένη περίπτωση, η έκθεση επιτόπιου ελέγχου εκδόθηκε στο όνομα του πρώτου αιτούντος και, σύμφωνα με την ειδοποίηση πληρωμής του προστίμου κατασκευής, ζητήθηκε από την εφορία να ανακτήσει το πρόστιμο κατασκευής από τον πρώτο αιτούντα βάσει της ιδιότητάς του ως ιδιοκτήτη του ακινήτου. Αντίθετα, σύμφωνα με την ειδοποίηση καταβολής του προστίμου διατήρησης, ζητήθηκε από την εφορία να το ανακτήσει τόσο από

τον πρώτο αιτούντα όσο και από τον δεύτερο αιτούντα ως συνιδιοκτητών του ακινήτου, καθορίζοντας το μερίδιο ευθύνης τους σε 50% με το αντίστοιχο ποσό του προστίμου (βλέπε παράγραφο 7 ανωτέρω). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να δεχθεί το επιχείρημα των προσφευγόντων ότι αν και το πρόστιμο κατασκευής αρχικά απευθύνθηκε στον πρώτο αιτούντα και καταβλήθηκε από αυτόν, οι αρχές θεώρησαν και τους δύο αιτούντες υπόχρεους για τα πρόστιμα ως συνιδιοκτήτες του ακινήτου. Μολονότι το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν αμφισβητήθηκε ότι ο δεύτερος αιτητής ήταν συνιδιοκτήτης του ακινήτου και δεν αγνοεί το γεγονός ότι η ελληνική νομοθεσία θεσπίζει αλληλέγγυα ευθύνη για τους συνυπεύθυνους των κατασκευών (βλ. παράγραφο 15 ανωτέρω), αυτό που είναι κρίσιμο για την παρούσα υπόθεση είναι ότι το πρόστιμο ανέγερσης δεν επιβλήθηκε σε κανένα στάδιο της διαδικασίας εις βάρος του δεύτερου αιτούντος. Ο δεύτερος αιτών δεν προσδιορίστηκε ποτέ ως υπόχρεος για το πρόστιμο κατασκευής, ενώ η έκδοση του προστίμου στο όνομα του πρώτου αιτούντος δεν αμφισβητήθηκε ποτέ.

36. Για τους παραπάνω λόγους, η καταγγελία σχετικά με την επιβολή του προστίμου κατασκευής στον δεύτερο αιτούντα είναι ασυμβίβαστη *ratione personae* και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3 (α) και 4 της Σύμβασης.

3. Συμπέρασμα ως προς το παραδεκτό

37. Η καταγγελία σχετικά με τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης που επιβλήθηκαν στον πρώτο αιτούντα δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 (α) της Σύμβασης ή απαράδεκτη για οποιονδήποτε άλλο λόγο. Το ίδιο ισχύει για την υπόλοιπη καταγγελία σχετικά με το πρόστιμο διατήρησης που επιβλήθηκε στη δεύτερη προσφεύγουσα. Επομένως, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της Ουσίας*1. Οι παρατηρήσεις των μερών***(α) Οι αιτούντες**

38. Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ότι η απόφαση των πολεοδομικών αρχών να επιβάλει πρόστιμο 7.241 ευρώ για την κατασκευή των πέτρινων τοίχων και πρόστιμο 10.759,60 ευρώ συνολικά για τη διατήρησή τους αποτέλεσε «ποινική καταδίκη» κατά την έννοια του άρθρου 4 του Πρωτόκολλο αριθ. 7 της Σύμβασης. Ο χαρακτηρισμός της διαδικασίας ως διοικητικής στο εσωτερικό δίκαιο δεν ήταν καθοριστικός και τόσο οι διοικητικές όσο και οι ποινικές κυρώσεις απορρέουν από την ίδια νομική διάταξη του άρθρου 22 του νόμου αριθ. 1577/1985 αναγνωσθείσα μαζί με το άρθρο 17 του νόμου αριθ. 1337/1983 και όχι από νομικά μέτρα σε διακριτούς τομείς δικαίου. Ήταν παράλληλες εκδοχές του ίδιου μέτρου.

39. Όσον αφορά το δεύτερο κριτήριο Engel που θεσπίστηκε από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. Παρ. 52 κατωτέρω), το γεγονός ότι, όσον αφορά τα διοικητικά πρόστιμα, δεν μπορούσε να επιβληθεί στερητική της ελευθερίας ποινή, δεν ήταν καθοριστικό για τον ποινικό χαρακτήρα του προστίμου. Όσον αφορά το τρίτο κριτήριο Engel, οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι τα πρόστιμα ήταν υψηλότερα από πολλά ποινικά πρόστιμα, υπολογιζόμενα με βάση την αξία των παράνομων κατασκευών, το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόστιμα ύψους εκατοντάδων χιλιάδων ή εκατομμυρίων ευρώ. Τα πρόστιμα ίσχυαν για όλους τους πολίτες και όχι για μια ομάδα που κατείχε ειδικό καθεστώς και είχαν σκοπό να τιμωρήσουν και να αποτρέψουν. Αυτό ήταν ιδιαίτερα εμφανές όσον αφορά το ύψος και τη διάρκεια του προστίμου διατήρησης, το οποίο επιβαλλόταν σε ετήσια βάση για αόριστο χρόνο.

40. Οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν το συμπέρασμα του Εφετείου Ναυπλίου ότι η επιβολή των προστίμων δεν συνιστούσε «τελική καταδίκη» αλλά μάλλον διοικητική κατά τη διάρκεια μιας διοικητικής διαδικασίας. Επικαλέστηκαν την απόφαση «Nikitin κατά Ρωσίας» (αρ. 50178/99, ΕΣΔΑ 2004-VIII), υποστηρίζοντας ότι στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι μια απόφαση ήταν τελεσίδικη εάν είχε αποκτήσει ισχύ *res judicata*. Αυτό συνέβαινε όταν ήταν αμετάκλητη, δηλαδή όταν δεν υπήρχαν άλλα συνήθη ένδικα μέσα ή όταν τα μέρη είχαν εξαντλήσει τα ένδικα μέσα ή είχαν επιτρέψει στην προθεσμία να λήξει χωρίς να επωφεληθούν (*ibid.*, παρ. 37). Δεδομένου ότι η έκθεση ελήφθη από τον κ. Σ. Β., υπάλληλο των προσφευγόντων, στις 4 Νοεμβρίου 2004, η απόφαση σχετικά με το πρόστιμο κατασκευής είχε καταστεί «τελική» τριάντα ημέρες αργότερα, στις 5 Δεκεμβρίου 2004, όταν η προθεσμία για την κατάθεση της καταγγελίας είχε λήξει. Όσον αφορά την απόφαση επιβολής του προστίμου διατήρησης, η προθεσμία για την υποβολή καταγγελίας είχε λήξει στις 26 Δεκεμβρίου 2011, αλλά η απόφαση είχε ήδη καταστεί οριστική στις 29 Νοεμβρίου 2011, όταν οι προσφεύγοντες είχαν καταβάλει το σχετικό πρόστιμο.

41. Οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν επίσης τη διαπίστωση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου ότι τα πρόστιμα αποσκοπούσαν αποκλειστικά στον εξαναγκασμό του υπόχρεου να εκτελέσει μια απαιτούμενη ενέργεια ή παράλειψη. Η κατεδάφιση των παράνομων κατασκευών ήταν καθήκον των αρχών και τα πρόστιμα συνέχισαν να επιβάλλονται παρά την κατεδάφιση.

42. Υποστήριξαν περαιτέρω ότι η δίωξη και τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν προέκυπταν από την ίδια νομική διάταξη και βασίστηκαν εξ ολοκλήρου στα ίδια γεγονότα: την εκτέλεση κατασκευαστικών εργασιών χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια. Η διαφορά μεταξύ των δύο ήταν η απαίτηση υπαιτιότητας βάσει της ποινικής κύρωσης. Το ίδιο έννομο συμφέρον είχε προστατευθεί, δηλαδή το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Ο διαφορετικός νομικός χαρακτηρισμός, οι διαδικασίες και τα όργανα που

είχαν επιβάλει τις κυρώσεις και η διαφορετική φύση τους δεν απέκλειαν την εφαρμογή της αρχής ne bis in idem.

(β) Η Κυβέρνηση

43. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι, σύμφωνα με τα κριτήρια Engel, το αρχικά υπολογιζόμενο πρόστιμο κατασκευής των 18.102 ευρώ και το ετήσιο πρόστιμο διατήρησης των 1.810 ευρώ ήταν διοικητικά πρόστιμα τα οποία από τη φύση τους δεν μπορούσαν να θεωρηθούν «ποινικές κυρώσεις». Η έκθεση επιτόπιας επιθεώρησης που χαρακτηρίζει τις κατασκευές ως παράνομες αφορούσε το εν λόγω ακίνητο (πραγματοπαγής πράξη) και είχε εκδοθεί ανεξάρτητα από οποιαδήποτε υπαιτιότητα του ιδιοκτήτη, η ποινική αθώωση του οποίου δεν είχε καμία σχέση με τη διαδικασία επιβολής των προστίμων. Τα πρόστιμα αυτά είχαν σκοπό να εξαναγκάσουν τον υπόχρεο να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την έκδοση της απαιτούμενης οικοδομικής άδειας ή για την κατεδάφιση, τερματίζοντας έτσι τη διατάραξη του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος.

44. Η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι τα πρόστιμα ήταν επομένως απλώς χρηματικά, με βάση την αξία της εργασίας που εκτελέστηκε, και ήπιας σοβαρότητας σε σύγκριση με τις ποινικές ποινές, δηλαδή τη φυλάκιση μαζί με τις χρηματικές ποινές. Τα πρόστιμα είχαν επιβληθεί στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, είχαν καταβληθεί σε δόσεις και, όσον αφορά το πρόστιμο διατήρησης, μπορούσαν να παύσουν να επιβάλλονται ανά πάσα στιγμή, υπό τον όρο ότι ο ενδιαφερόμενος συμμορφωνόταν με τις νομικές παραβάσεις που εκδόθηκαν από τις αρχές. Επομένως, τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης δεν μπορούσαν να θεωρηθούν "ποινικά" και η αρχή του ne bis in idem δεν ίσχυε και, ως εκ τούτου, η σχετική καταγγελία ήταν προδήλως αβάσιμη.

45. Η Κυβέρνηση υποστήριξε περαιτέρω, επικουρικώς, ότι το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 δεν απέκλειε τη διεξαγωγή διπλής διαδικασίας εάν η κύρωση που επιβλήθηκε στις διαδικασίες που είχαν καταστεί τελεσίδικες

πρώτα λήφθηκαν υπόψη σε αυτές που κατέστησαν τελεσίδικες σε τελευταίο χρόνο, ώστε να αποφευχθεί στο τέλος η υπερβολική επιβάρυνση του ενδιαφερόμενου. Στην παρούσα υπόθεση, οι διοικητικές και ποινικές διαδικασίες ήταν στενά συνδεδεμένες χρονικά και ουσιαστικά. Ειδικότερα, η έκθεση επιτόπου επιθεώρησης είχε εκδοθεί στις 5 Οκτωβρίου 2004 και είχε σταλεί στην εισαγγελία του Πρωτοδικείου Κακουργημάτων στις 21 Ιανουαρίου 2005 και αποτέλεσε τη βάση στην οποία είχε εκδοθεί το κατηγορητήριο στις 5 Ιουλίου 2006. Τα πρόστιμα είχαν καταβληθεί στις 18 Μαρτίου 2005 και στις 29 Νοεμβρίου 2011. Η ποινική δίωξη κινούνταν παράλληλα και στις 17 Σεπτεμβρίου 2008 η απόφαση αριθ. 631/2008 είχε εκδοθεί από το Μονομελές Πρωτοδικείο Πλημμελειοδικών Ναυπλίου και στις 16 Δεκεμβρίου 2011 η απόφαση αρ. 3211/2011 είχε δοθεί από το Τριμελές Εφετείο Ναυπλίου. Εννέα μήνες μετά την καταβολή των προστίμων, στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, η απόφαση αριθ. 1077/2012 είχε δοθεί από το ΣτΕ.

46. Ο συνδυασμός διοικητικών και ποινικών κυρώσεων, όπου κάθε διαδικασία εξυπηρετεί διαφορετικό στόχο, αποτελούσε μέρος του ίδιου μηχανισμού στο εθνικό δίκαιο, έτσι ώστε, πρώτον, να τερματιστεί η διαταραχή του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος και, δεύτερον, να τιμωρηθεί η συμπεριφορά του υπόχρεου παραβάτη. Υπήρχε ένας επιτρεπτός συνδυασμός κυρώσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* και του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7.

47. Η Κυβέρνηση υποστήριξε περαιτέρω ότι το στοιχείο "*bis*" απουσίαζε στην παρούσα υπόθεση, καθώς τα πρόστιμα είχαν επιβληθεί με πράξεις των διοικητικών αρχών που δεν θα μπορούσαν να έχουν ισχύ *res judicata*. Εξάλλου, η διοικητική διαδικασία δεν είχε τελεσιδικήσει, καθώς οι αιτούντες δεν είχαν εξαντλήσει όλες τις προβλεπόμενες από τον νόμο υπ' αριθ. 4014/2011 πιθανότητες προς τακτοποίηση των παράνομων κατασκευών. Επιπλέον, προέκυψε από το σκεπτικό της απόφασης με αρ. 3211/2011 του Εφετείου Κακουργημάτων ότι το εν λόγω δικαστήριο έλαβε υπόψη τα

πρόστιμα που επιβλήθηκαν για να αποφασίσει για τις ποινικές κυρώσεις που θα επιβληθούν.

48. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το στοιχείο του «idem» δεν υπήρχε, καθώς οι διοικητικές κυρώσεις χρησίμευαν αποτρεπτικά και επιδίωκαν αντισταθμιστικό σκοπό όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ οι ποινικές κυρώσεις στόχευαν στη νομική, ηθική και κοινωνική αποδοκιμασία της συμπεριφοράς του δράστη και συνεπώς εξυπηρετούσαν έναν γνήσιο τιμωρητικό σκοπό. Τα πρόστιμα επιβλήθηκαν ανεξαρτήτως υπαιτιότητας, δεν υπολογίστηκαν βάσει υποκειμενικών κριτηρίων, σε αντίθεση με τις ποινικές κυρώσεις, και δεν ήταν αντίθετα με την αρχή της αναλογικότητας, διότι αποσκοπούσαν στη διασφάλιση της τήρησης των διατάξεων που διέπουν τη νόμιμη δόμηση. Η μεταγενέστερη έκδοση οικοδομικής άδειας δεν είχε *ex tunc* αποτέλεσμα από την εποχή της κατασκευής, αλλά ίσχυε μόνο για το μέλλον. Τα πρόστιμα που είχαν ήδη εκδοθεί εξακολούθησαν να ισχύουν και να έχουν έννομα αποτελέσματα.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Γενικές αρχές

49. Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης εννοείται ότι απαγορεύει τη δίωξη ή τη δίκη ενός δεύτερου «αδικήματος» στο βαθμό που αυτό προκύπτει από πανομοιότυπα γεγονότα ή γεγονότα που είναι ουσιαστικά τα ίδια (βλ. “Sergey Zolotukhin”, [GC], αρ. 14939/03, παρ. 82, ECHR 2009. “Margus v. Croatia [GC], αρ. 4455/10, παρ. 114, ECHR 2014, και «A and B v. Norway [GC], αρ. 24130/11 και 29758/11, παρ. 108, 15 Νοεμβρίου 2016).

50. Σε περιπτώσεις που εγείρουν ζήτημα βάσει του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 θα πρέπει να προσδιορίζεται εάν το συγκεκριμένο εθνικό μέτρο το οποίο καταγγέλλεται συνεπάγεται, ουσιαστικά, διπλό κίνδυνο εις βάρος του ατόμου ή εάν, αντίθετα, είναι προϊόν ενός

ολοκληρωμένου συστήματος που επιτρέπει την αντιμετώπιση διαφορετικών πτυχών του αδικήματος με προβλέψιμο και αναλογικό τρόπο, σχηματίζοντας ένα συνεκτικό σύνολο, έτσι ώστε το ενδιαφερόμενο άτομο να μην υπόκειται σε αδικία (βλ. *A and B v. Norway*, προαναφερθείσα, παρ. 122). Αντικείμενο του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 είναι να αποτρέψει την αδικία του να διώκεται ή να τιμωρείται δύο φορές ένα άτομο για την ίδια ποινικοποιημένη συμπεριφορά. Ωστόσο, δεν θέτει εκτός νόμου τα νομικά συστήματα που ακολουθούν μια «ολοκληρωμένη» προσέγγιση για την εν λόγω κοινωνική αδικοπραγία, ιδίως μια προσέγγιση που περιλαμβάνει παράλληλα στάδια νομικής απάντησης στην αδικοπραγία από διαφορετικές αρχές και για διαφορετικούς σκοπούς (*ibid.*, παρ. 123).

51. Ο νομικός χαρακτηρισμός μιας κύρωσης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο δεν μπορεί να είναι το μοναδικό κριτήριο συνάφειας για την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Διαφορετικά, η εφαρμογή αυτής της διάταξης θα έπρεπε να επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια των Συμβαλλόμενων Κρατών σε βαθμό που μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα ασύμβατα με το αντικείμενο και το σκοπό της Σύμβασης. Η έννοια της "ποινικής διαδικασίας" στο κείμενο του άρθρου 4 παρ. 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως των γενικών αρχών που αφορούν τις αντίστοιχες λέξεις "ποινική κατηγορία" και "κύρωση" στα άρθρα 6 και 7 της σύμβασης αντίστοιχα (βλ. *Igor Tarasov κατά Ουκρανίας*», αρ. 44396/05, παρ. 24, 16 Ιουνίου 2016, και την παρατιθέμενη εκεί νομολογία).

52. Η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ορίζει τρία κριτήρια, κοινώς γνωστά ως «κριτήρια Engel», τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον προσδιορισμό του εάν υπήρχε ή όχι «ποινική κατηγορία» για τους σκοπούς της Σύμβασης. Το πρώτο κριτήριο είναι η νομική κατάταξη του αδικήματος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, το δεύτερο είναι η ίδια η φύση του αδικήματος και το τρίτο είναι ο βαθμός σοβαρότητας της ποινής που κινδυνεύει να υποστεί ο παραβάτης (βλ. *Engel and Others v. the Netherlands*, 8 Ιουνίου

1976, παρ. 82-83, Σειρά Α αρ. 22, και «A and B», που αναφέρονται παραπάνω, παρ. 105-07). Το δεύτερο και το τρίτο κριτήριο είναι εναλλακτικά και όχι απαραίτητα σωρευτικά. Αυτό, ωστόσο, δεν αποκλείει μια σωρευτική προσέγγιση όπου η χωριστή ανάλυση κάθε κριτηρίου δεν καθιστά δυνατό να καταλήξουμε σε ένα σαφές συμπέρασμα ως προς την ύπαρξη ποινικής κατηγορίας (βλ. Bendenoun κατά Γαλλίας, 24 Φεβρουαρίου 1994, παρ. 47, Σειρά Α αρ. 284, και «Γαρυφάλλου ΑΕΒΕ κατά Ελλάδος», 24 Σεπτεμβρίου 1997, παρ. 33, *Εκθέσεις δικαστικών αποφάσεων* 1997-V).

53. Το Δικαστήριο διαπίστωσε στην υπόθεση «Mihalache κατά Ρουμανίας» [GC], αρ. 54012/10, παρ. 93-95, 8 Ιουλίου 2019) ότι δεν ήταν απαραίτητη η δικαστική παρέμβαση για να θεωρηθεί μια απόφαση ως «οριστική αθώωση» ή «καταδίκη» σύμφωνα με το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Διευκρινίζει τότε μια απόφαση είναι οριστική για τους σκοπούς του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 στην «Sergey Zolotukhin» (προαναφερθείσα, παρ. 107 και 108 με περαιτέρω αναφορές) και ειδικότερα σε καταστάσεις όπου διοικητική απόφαση επιβάλλει πρόστιμα, στην «Tsonyo Tsonev κατά Βουλγαρίας» (αρ. 2) (αρ. 2376/03, παρ. 53, 54 και 56, 14 Απριλίου 2010).

54. Όπως εξήγησε το τμήμα μείζονος συνθέσεως στην «Α και Β» (προαναφερθέντα, παρ. 130), το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 δεν αποκλείει τη διεξαγωγή διπλής διαδικασίας, υπό τον όρο ότι πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, για να πεισθεί το Δικαστήριο ότι δεν υπάρχει διπλή διεξαγωγή δίκης ή ποινής (bis), όπως ορίζεται στο άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7, το εναγόμενο κράτος πρέπει να επιδείξει επαρκώς ότι οι δύο διεξαγωγές «συνδέονται ουσιαστικά και χρονικά». Με άλλα λόγια, πρέπει να αποδειχθεί ότι συνδυάστηκαν με ολοκληρωμένο τρόπο ώστε να σχηματίσουν ένα συνεκτικό σύνολο. Αυτό συνεπάγεται όχι μόνο ότι οι επιδιωκόμενοι σκοποί και τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή τους θα πρέπει στην ουσία να είναι συμπληρωματικά και να συνδέονται χρονικά, αλλά και ότι οι πιθανές συνέπειες της οργάνωσης της νομικής μεταχείρισης της εν λόγω συμπεριφοράς με τέτοιο τρόπο πρέπει να είναι

ανάλογες και προβλέψιμες για τα άτομα που επηρεάζονται (ibid.). Όσον αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου η διττή ποινική και διοικητική διαδικασία να θεωρηθεί επαρκώς συνδεδεμένη ουσιαστικά και χρονικά και, επομένως, συμβατή με το bis κριτήριο του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7, οι ουσιαστικοί παράγοντες για τη διευκρίνιση της ουσιαστικής και χρονικής συσχέτισης περιλαμβάνουν:

- εάν οι διάφορες διαδικασίες επιδίωκαν συμπληρωματικούς σκοπούς και, ως εκ τούτου, αντιμετώπιζαν, όχι μόνο *in abstracto* αλλά και *in concreto*, διαφορετικές πτυχές του σχετικού κοινωνικού παραπτώματος,
- κατά πόσον η διττότητα της επίμαχης διαδικασίας ήταν προβλέψιμη συνέπεια, τόσο στη νομοθεσία όσο και στην πράξη, της ίδιας επίδικης συμπεριφοράς (*idem*),
- κατά πόσον οι σχετικές διαδικασίες διεξήχθησαν κατά τρόπο ώστε να αποφευχθούν, στο μέτρο του δυνατού, τυχόν πρόσθετα μειονεκτήματα που προκύπτουν από τη διπλή διεξαγωγή των διαδικασιών και ιδίως τη διπλή διεξαγωγή κατά τη συλλογή καθώς και την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, ιδίως μέσω της κατάλληλης αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφόρων αρμόδιων αρχών να διασφαλίζουν ότι η απόδειξη των γεγονότων στη μία σειρά διαδικασιών επαναλήφθηκε και στην άλλη,
- και, κυρίως, εάν η κύρωση που επιβλήθηκε στη διαδικασία που κατέστη πρώτη τελεσίδικη λήφθηκε υπόψη σε εκείνες που κατέστησαν τελεσίδικες σε τελευταίο χρόνο, ώστε να αποφευχθεί η τελική επιβάρυνση του ενδιαφερόμενου προσώπου με υπερβολικό βάρος. Αυτός ο τελευταίος κίνδυνος είναι λιγότερο πιθανό να υπάρχει όταν υπάρχει ένας μηχανισμός συμψηφισμού που έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίζει ότι το συνολικό ποσό τυχόν κυρώσεων που επιβάλλονται είναι ανάλογο (ibid., παρ. 131-32).

Οι συνδυασμένες διαδικασίες είναι πιο πιθανό να πληρούν τα κριτήρια της συμπληρωματικότητας και της συνοχής εάν οι κυρώσεις που θα επιβληθούν

στη διαδικασία που δεν χαρακτηρίζονται επισήμως ως "ποινικές" είναι συγκεκριμένες για την εν λόγω συμπεριφορά και επομένως διαφέρουν από τον "σκληρό πυρήνα του ποινικού δικαίου" (ibid., παρ. 133).

55. Προκειμένου να καθοριστεί εάν οι διττές ποινικές και διοικητικές διαδικασίες συνδέονται επαρκώς χρονικά, η απαίτηση αυτή δεν θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δύο σειρές διαδικασιών πρέπει να διεξάγονται ταυτόχρονα από την αρχή μέχρι το τέλος (ibid., παρ. 134). Ωστόσο, η χρονική σύνδεση πρέπει να είναι αρκετά στενή για να προστατεύεται το άτομο από την αβεβαιότητα και την καθυστέρηση και από την παράταση της διαδικασίας με την πάροδο του χρόνου. Όσο πιο αδύναμη είναι η χρονική σύνδεση, τόσο μεγαλύτερο είναι το βάρος για το κράτος να εξηγήσει και να δικαιολογήσει τυχόν καθυστερήσεις που μπορεί να αποδοθούν στη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ. «Bragi Guomundur Kristjansson κατά Ισλανδίας», αρ. 12951/18, παρ. 57, 31 Αυγούστου 2021).

β) Εφαρμογή των αρχών αυτών στην παρούσα υπόθεση

(i) Εάν η διαδικασία όσον αφορά τα διοικητικά πρόστιμα ήταν ποινικής φύσεως

56. Σύμφωνα με το Ελληνικό δίκαιο όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, οι ιδιοκτήτες ή συνιδιοκτήτες ακινήτου που είχαν διαπράξει το αδίκημα της παράνομης δόμησης όπως ορίζεται στο άρθρο 17 του νόμου αριθ. 1337/1983 έπρεπε να καταβάλουν, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου, (i) πρόστιμο κατασκευής για την πραγματοποίηση της παράνομης κατασκευής και (ii) πρόστιμο διατήρησης για κάθε έτος διατήρησης της κατασκευής. Θα τιμωρούνται επίσης, σύμφωνα με την παράγραφο 8 του εν λόγω άρθρου όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή από 5.000 έως 50.000 ευρώ, ανάλογα με την αξία της κατασκευής και το βαθμό της υποβάθμισης του φυσικού ή πολιτιστικού περιβάλλοντος. Στην Ελληνική έννομη τάξη, τα πρόστιμα

συντήρησης και διατήρησης επιβλήθηκαν από τις πολεοδομικές αρχές και θεωρήθηκαν «διοικητικές» κυρώσεις.

57. Είναι φανερό από τη διατύπωση του άρθρου 17 του νόμου αριθ. 1337/1983 (βλ. παρ. 15 ανωτέρω) ότι τα διοικητικά πρόστιμα επιβλήθηκαν στους ιδιοκτήτες ή συνιδιοκτήτες μαζί και ανεξάρτητα από την υποχρέωση κατεδάφισης των παράνομων κατασκευών. Ως προς το πρόστιμο κατασκευής, προκύπτει από το άρθρο 17 παρ. 3 του νόμου αριθ. 1337/1983 και το άρθρο 22 παρ. 3 του ν. αριθ. 1577/1985 (βλ. παράγραφο 18 ανωτέρω) ότι αυτό το πρόστιμο ήταν καταβλητέο ακόμη και αν η κατασκευή στη συνέχεια κατεδαφίστηκε ή νομιμοποιήθηκε μέσω της έκδοσης ή της αναθεώρησης της οικοδομικής άδειας, όπως παραδέχτηκε και η Κυβέρνηση (βλ. παράγραφο 48 ανωτέρω). Είναι προφανές ότι το πρόστιμο αυτό δεν εξαρτόταν από την αποκατάσταση της νομιμότητας και του status quo ante. Επομένως, δεν θα μπορούσε να προορίζεται ως χρηματική αποζημίωση για τη ζημία που προκλήθηκε, αλλά ως μια μορφή τιμωρίας των παραβατών. Είχε αποτρεπτικό χαρακτήρα, όπως αναγνώρισε και η Κυβέρνηση (βλ. παράγραφο 48 ανωτέρω), καθώς και τιμωρητικό.

58. Όσον αφορά το πρόστιμο διατήρησης, αυτό υπολογίστηκε για κάθε έτος που η κατασκευή διατηρήθηκε στη θέση της. Προκύπτει από το άρθρο 17 παρ. 3 του νόμου αριθ. 1337/1983 (βλ. παρ. 15 ανωτέρω) και το άρθρο 22 παρ. 3 του ν. αριθ. 1577/1985 (βλ. παράγραφο 18 ανωτέρω) ότι σε περίπτωση μεταγενέστερης κατεδάφισης ή νομιμοποίησης παράνομης κατασκευής, το πρόστιμο διατήρησης που υπολογίζεται από την ημερομηνία της κατασκευής μέχρι την ημερομηνία κατεδάφισης ή νομιμοποίησης θα εξακολουθούσε να οφείλεται. Όπως αναγνώρισε επίσης η κυβέρνηση, οποιαδήποτε ενδεχόμενη νομιμοποίηση θα ισχύει μόνο για το μέλλον και όχι ex tunc (βλ. παράγραφο 48 παραπάνω). Επομένως, το πρόστιμο διατήρησης θα έπαινε να ισχύει μόνο μετά την πραγματοποίηση αυτών των γεγονότων. Το Δικαστήριο σημειώνει το επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι το εν λόγω πρόστιμο είχε ως στόχο να εξαναγκάσει τον υπόχρεο να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη

νομιμοποίηση των παράνομων κατασκευών μέσω της έκδοσης της απαιτούμενης οικοδομικής άδειας ή κατεδάφισής τους, ώστε η διατάραξη του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος θα τελείωνε. Το πρόστιμο είχε όντως σκοπό να εξαναγκάσει τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να συμμορφωθούν με την πολεοδομική νομοθεσία. Ωστόσο, η κατεδάφιση ή η νομιμοποίηση δεν θα ακύρωναν το πρόστιμο που οφειλόταν εκείνη τη στιγμή. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να δεχθεί ότι αφορούσε μόνο έμμεση εκτέλεση ή ότι προοριζόταν αποκλειστικά ως χρηματική αποζημίωση. Μέσω της ετήσιας επιβολής του και της προοδευτικής αύξησής του κάθε χρόνο, προοριζόταν επίσης να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι για την κατασκευή χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια και να αποτραπούν άλλοι από το να κάνουν το ίδιο.

59. Επιπλέον, τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης επιβλήθηκαν σε όλους τους πολίτες υπό την ιδιότητά τους ως ιδιοκτήτες παράνομων κτιρίων ή κατασκευών και όχι σε ομάδα με ειδικό καθεστώς.

60. Όσον αφορά τη σοβαρότητα του μέτρου, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι προσδιορίζεται με αναφορά στη μέγιστη πιθανή ποινή που προβλέπεται στον σχετικό νόμο. Αν και η πραγματική ποινή που επιβλήθηκε στον αιτούντα είναι σχετική με τον προσδιορισμό, δεν μπορεί να μειώσει τη σημασία αυτού που αρχικά διακυβευόταν (βλ. Sergey Zolotukhin, προαναφερθείσα, παρ. 56). Στην προκειμένη περίπτωση, επιβλήθηκε στον πρώτο αιτούντα πρόστιμο 7.414 ευρώ για την κατασκευή των πέτρινων τοίχων και πρόστιμο 5.379,80 ευρώ σε καθέναν από τους δύο αιτούντες για τη διατήρηση των κατασκευών. Τα πρόστιμα υπολογίστηκαν με βάση την αξία των παράνομων παραβιάσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να επιφέρουν σημαντικά υψηλά πρόστιμα, καθώς η αξία της ακίνητης περιουσίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα υψηλή. Ειδικότερα, όσον αφορά το πρόστιμο διατήρησης, αυτό επιβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 3 για αόριστο χρόνο και αναπροσαρμόστηκε κάθε χρόνο κατά 20% αύξηση σε σχέση με το πρόστιμο από το προηγούμενο έτος. Το ποσοστό αύξησης θα μπορούσε να

τροποποιείται κάθε δύο χρόνια, αλλά δεν θα μπορούσε να είναι χαμηλότερο από 2% (βλ. παράγραφο 15 παραπάνω). Έτσι, αν και τα πολεοδομικά πρόστιμα δεν χαρακτηρίστηκαν ως «ποινικά» σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο, θα μπορούσαν να είναι δυνητικά αυστηρά, δεν είχαν ανώτατο όριο και αναμφίβολα περιλάμβαναν ένα στοιχείο τιμωρίας, το οποίο αρκεί για να αποδείξει την ποινική φύση της διαδικασίας σχετικά με την επιβολή των επίμαχων προστίμων, κατά την έννοια του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ.7

61. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η Κυβέρνηση δεν τεκμηρίωσε το επιχείρημά της ότι τα πρόστιμα ήταν ήσσονος αυστηρότητας σε σύγκριση με τις συνήθεις ποινικές κυρώσεις. Όσον αφορά το επιχείρημά τους ότι το διοικητικό αδίκημα δεν τιμωρείται με φυλάκιση, αυτό δεν είναι από μόνο του καθοριστικό και δεν μπορεί να στερήσει το αδίκημα από τον εγγενώς εγκληματικό του χαρακτήρα (βλ. Nicoleta Gheorghe κατά Ρουμανίας, αρ. 23470/05, παρ. 26, 3 Απριλίου 2012). Το ίδιο ισχύει και για το επιχείρημά τους ότι τα πρόστιμα θα μπορούσαν να καταβληθούν σε δόσεις.

62. Τέλος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να διαφοροποιηθεί από την «Inocencio κατά Πορτογαλίας» (αρ. 43862/98, ECHR 2001-1), όπου έκρινε ότι όσον αφορά διοικητικό πρόστιμο για την εκτέλεση εργασιών σε σπίτι χωρίς τη λήψη της σχετικής άδειας, το άρθρο 6 δεν ίσχυε και η υπόθεση δεν είχε ως αποτέλεσμα "ποινική κατηγορία", αλλά το πρόστιμο θα έπρεπε αντ' αυτού να θεωρηθεί ως μέσο συνέχισης της χρήσης της ιδιοκτησίας για τους σκοπούς μιας ισορροπημένης πολιτικής σχεδιασμού πόλης. Στην προαναφερθείσα υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πτυχές των κριτηρίων Engel στο σύνολό τους, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν αρκετά σημαντικά ώστε το μέτρο που επιβλήθηκε στον αιτούντα να χαρακτηριστεί ως «ποινική» ποινή. Ειδικότερα, όσον αφορά τη σοβαρότητα της ποινής, το πρόστιμο που επιβλήθηκε ανήλθε σε 500.000 πορτογαλικά εσκούδο (PTE — περίπου 2.493 ευρώ). Το μέγιστο πρόστιμο που θα μπορούσε να επιβληθεί ήταν 20.000.000 PTE (περίπου 99.760 ευρώ). Αντίθετα, όπως προαναφέρθηκε, στην προκειμένη περίπτωση τα πρόστιμα

υπολογίστηκαν με βάση την αξία των κατασκευών και δεν είχαν ανώτατο όριο.

63. Συνεπώς, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η διοικητική διαδικασία σχετικά με τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης μπορεί να θεωρηθεί ως "ποινική" για τους σκοπούς του άρθρου 4 παρ. 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης.

(ii) Εάν τα διοικητικά πρόστιμα συνιστούσαν «τελική καταδίκη»

64. Στην υπόθεση «Mihalache κατά Ρουμανίας» ([GC], αρ. 54012/10, παρ. 93-95, 8 Ιουλίου 2019) το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν ήταν απαραίτητη η δικαστική παρέμβαση για να θεωρηθεί μια απόφαση ως «οριστική αθώωση» ή «καταδίκη» σύμφωνα με το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Το Δικαστήριο εξέτασε τις δύο αυθεντικές εκδόσεις — Αγγλική και Γαλλική — του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 και σημείωσε μια διαφορά στη σύνταξη των δύο κειμένων, καθώς η Αγγλική έκδοση δεν διευκρίνισε ότι η αθώωση ή η καταδίκη θα πρέπει να λάβει τη μορφή «τετελεσμένου» όπως έκανε η γαλλική εκδοχή. Ενόψει του κρίσιμου ρόλου που διαδραματίζει το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 στο σύστημα της Σύμβασης και του σκοπού του δικαιώματος που κατοχυρώνει, το Δικαστήριο έκρινε ότι η χρήση της λέξης στη γαλλική έκδοση αυτού του άρθρου δεν μπορούσε να δικαιολογήσει μια περιοριστική προσέγγιση της έννοιας ενός προσώπου που είχε «αθωωθεί ή καταδικαστεί» και ότι το γεγονός ότι μια απόφαση δεν έλαβε τη μορφή δικαστικής απόφασης δεν μπορούσε να θέσει υπό αμφισβήτηση την αθώωση ή την καταδίκη του ατόμου.

65. Το Δικαστήριο υιοθέτησε επανειλημμένα παρόμοια προσέγγιση για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων μιας νομικής κατάστασης για να εξακριβώσει εάν οι διαδικασίες που ορίζονται ως διοικητικές δυνάμει του εσωτερικού δικαίου παράγουν αποτελέσματα που απαιτούν να χαρακτηριστούν ως "ποινικές" κατά την αυτόνομη έννοια του όρου της Σύμβασης (βλ. μεταξύ πολλών άλλων αρχών, A and B κατά Νορβηγίας, που

προαναφέρθηκαν, παρ. 139 και 148, και Sergey Zolotukhin, προαναφερθείσα, παρ. 54-57). Μια απόφαση είναι οριστική για τους σκοπούς του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7, εάν έχει αποκτήσει ισχύ *res judicata* (βλ. Sergey Zolotukhin, προαναφερθείσα, παρ. 107 και 108, με περαιτέρω παραπομπές). Όσον αφορά καταστάσεις όπου μια διοικητική απόφαση επιβάλλει πρόστιμα, η απόφαση είναι οριστική όταν είναι αμετάκλητη, δηλαδή όταν δεν υπάρχουν άλλα τακτικά ένδικα μέσα ή όταν τα μέρη έχουν εξαντλήσει αυτά τα ένδικα μέσα ή έχουν επιτρέψει τη λήξη του χρονικού ορίου δίχως χρήση αυτών (βλ. Tsonyo Tsonev κατά Βουλγαρίας (αρ. 2), αρ. 2376/03, παρ. 53, 54 και 56, 14 Απριλίου 2010, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση του δημάρχου να επιβάλει διοικητικό πρόστιμο στον αιτούντα, που δεν είχε προσβληθεί στα δικαστήρια και ήταν εκτελεστό, αποτελούσε τελεσίδικη απόφαση).

66. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 παρ. 2 του Π.Δ. 267/1998 (βλ. παράγραφο 16 ανωτέρω) και όπως επίσης αναφέρεται στην έκθεση επιτόπιου ελέγχου, θα μπορούσε να είχε υποβληθεί καταγγελία εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία αναρτήθηκε η αναφορά για τις παράνομες κατασκευές. Δεν συμπεριλήφθηκαν συγκεκριμένες λεπτομέρειες στην έκθεση επιτόπιας επιθεώρησης όσον αφορά το πού αναρτήθηκε η έκθεση. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ότι η προθεσμία για την υποβολή καταγγελίας είχε αρχίσει να τρέχει από τις 4 Νοεμβρίου 2004, όταν ο Σ.Β., ο υπάλληλος των προσφευγόντων, είχε λάβει την αναφορά. Η παραλαβή της έκθεσης δεν αμφισβητήθηκε από την Κυβέρνηση, και περιορίζεται επίσης από ένα σημείωμα που γράφτηκε στην έκθεση για το σκοπό αυτό. Το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η προθεσμία των τριάντα ημερών για την υποβολή καταγγελίας ξεκίνησε από την επομένη της παραλαβής της έκθεσης από τον κ. Σ.Β. και έληξε στις 4 Δεκεμβρίου 2004. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες δεν αμφισβήτησαν τα πρόστιμα, η διοικητική απόφαση με την οποία επιβλήθηκαν τα πρόστιμα κατέστη "τελική" για τους σκοπούς του

άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 στις 5 Δεκεμβρίου 2004, και όχι όταν καταβλήθηκαν τα πρόστιμα.

67. Επομένως, η "καταδίκη" μέσω του προστίμου κατασκευής και η "καταδίκη" μέσω του προστίμου διατήρησης κατέστη "τελική" για τους σκοπούς του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 πριν από την ποινική διαδικασία στις 5 Ιουλίου 2006, όταν εκδόθηκε το κατηγορητήριο (όπως εξηγείται στην παράγραφο 79 παρακάτω). Επομένως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποδεχθεί το επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι οι διοικητικές πράξεις που επιβάλλουν τα πρόστιμα δεν μπορούσαν να συνιστούν δεδικασμένο και ότι η διοικητική διαδικασία δεν ήταν οριστική.

(iii) Εάν τα αδικήματα ήταν ίδιας φύσης (idem)

68. Η έννοια του «ιδίου αδικήματος» — το στοιχείο *idem* της αρχής *ne bis in idem* στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 - πρέπει να γίνει κατανοητή ως ένα δεύτερο "αδίκημα" που προκύπτει από πανομοιότυπα γεγονότα ή γεγονότα που είναι ουσιαστικά τα ίδια (βλ. Sergey Zolotukhin, προαναφερθείσα, παρ. 78-84).

69. Στην παρούσα υπόθεση, τα γεγονότα που προκάλεσαν το διοικητικό πρόστιμο και τη δίωξη και την ποινική καταδίκη των προσφευγόντων ήταν η κατασκευή δύο περιβαλλόντων πέτρινων τοίχων που αντιβαίνουν στη σχετική οικοδομική άδεια. Τα πραγματικά περιστατικά στις δύο σειρές των διαδικασιών διέφεραν μόνο σε ένα στοιχείο — αυτό της υπαιτιότητας των προσφευγόντων — το οποίο δεν είχε αναφερθεί στην πρώτη σειρά των διαδικασιών, αλλά δεν έχει σημασία για τους σκοπούς του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 (βλ. Ruotsalainen κατά Φινλανδίας, αρ. 13079/03, παρ. 56, 16 Ιουνίου 2009). Τα πραγματικά περιστατικά αυτών των δύο αδικημάτων πρέπει επομένως να θεωρηθούν ως ουσιαστικά τα ίδια. Το Δικαστήριο είναι της άποψης ότι το ποινικό αδίκημα περιλάμβανε τα στοιχεία του προστίμου κατασκευής στο σύνολό τους και ότι, αντιστρόφως, η επιβολή του προστίμου κατασκευής δεν βασίστηκε σε στοιχεία που δεν

περιέχονται στο ποινικό αδίκημα, για τους σκοπούς του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7.

70. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το πρόστιμο διατήρησης προέκυψε από το γεγονός ότι οι παράνομα κατασκευασμένοι πέτρινοι τοίχοι είχαν διατηρηθεί στη θέση τους. Στην ποινική διαδικασία οι αιτούντες κατηγορήθηκαν και καταδικάστηκαν επειδή είχαν κατασκευάσει παράνομα τους πέτρινους τοίχους υπερβαίνοντας τις απαιτήσεις της οικοδομικής άδειας. Το πρόστιμο διατήρησης επιβλήθηκε για διατήρηση των παράνομων κατασκευών και συνέχιση της παράβασης της πολεοδομικής νομοθεσίας και αυτό αποτελούσε σημαντικό πραγματικό στοιχείο της διοικητικής διαδικασίας που δεν εντάσσεται στην καταδίκη των προσφευγόντων για παράνομη κατασκευή. Τα γεγονότα στα οποία βασίζεται η ποινική δίωξη και η καταδίκη δεν ήταν τα ίδια ή ουσιαστικά τα ίδια με εκείνα που οδήγησαν στην επιβολή του προστίμου διατήρησης στη διοικητική διαδικασία.

71. Οι δύο επίμαχες διαδικασίες, στο μέτρο που αφορούσαν το πρόστιμο διατήρησης, δεν αποτελούσαν ενιαίο σύνολο συγκεκριμένων πραγματικών περιστάσεων που να απορρέουν από πανομοιότυπα γεγονότα ή πραγματικά περιστατικά που ήταν ουσιαστικά τα ίδια (σύγκριση και αντιπαράθεση με «Johannesson και άλλοι κατά Ισλανδίας», αρ. 22007/11, παρ. 47, 18 Μαΐου 2017). Τα πραγματικά περιστατικά στην επακόλουθη ποινική διαδικασία δεν ήταν καν εν μέρει πανομοιότυπα με τα πραγματικά περιστατικά στη διαδικασία προστίμου διατήρησης (σύγκριση και αντιπαράθεση με Galonié κατά Κροατίας, αρ. 45512/11, παρ. 112, 31 Αυγούστου 2021). Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ποινική διαδικασία δεν αφορούσε το ίδιο αδίκημα και την ίδια χρονική περίοδο όσον αφορά την επιβολή του προστίμου διατήρησης. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι δύο επίμαχες διαδικασίες ήταν αρκετά ξεχωριστές για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης ως προς αυτό.

72. Το Δικαστήριο θα συνεχίσει την εξέταση του ζητήματος εάν υπήρξε διπλή διαδικασία όσον αφορά τη διοικητική διαδικασία που αφορούσε μόνο το πρόστιμο κατασκευής και όσον αφορά τον πρώτο αιτούντα.

(iv) Εάν υπήρξε αντιγραφή των διαδικασιών (bis)

73. Όσον αφορά το χρονικό διάστημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι υπάρχει "ποινική κατηγορία" από τη στιγμή που ένα άτομο ειδοποιείται επίσημα από την αρμόδια αρχή για ισχυρισμό ότι έχει διαπράξει ποινικό αδίκημα ή από το σημείο στο οποίο η κατάστασή του έχει επηρεαστεί ουσιαστικά από ενέργειες που έγιναν από τις αρχές ως αποτέλεσμα υποψίας εναντίον του (βλ. Ibrahim and Others κατά Ηνωμένου Βασιλείου [GC], αρ. 50541/08 και 3 άλλες, παρ. 249, 13 Σεπτεμβρίου 2016, με περαιτέρω παραπομπές).

74. Το Δικαστήριο παρατηρεί περαιτέρω, αξιολογώντας την ουσιαστική σύνδεση μεταξύ του προστίμου κατασκευής και της ποινικής διαδικασίας, καθώς και των διαφορετικών κυρώσεων που επιβλήθηκαν στον πρώτο αιτούντα, ότι οι στόχοι και των δύο κυρώσεων ήταν η αποτροπή και η τιμωρία. Το πολεοδομικό πρόστιμο που επιβλήθηκε στη διοικητική διαδικασία, ωστόσο, ήταν ειδικό για την εν λόγω συμπεριφορά και επομένως διέφερε από τον «σκληρό πυρήνα του ποινικού δικαίου», καθώς δεν είχε στιγματιστικά χαρακτηριστικά. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι δύο σειρές διαδικασιών επιδίωκαν συμπληρωματικούς σκοπούς για την αντιμετώπιση του ζητήματος της παράνομης δόμησης και της μη συμμόρφωσης με τις νομοθετικές πολεοδομικές απαιτήσεις (βλ. mutatis mutandis, Galovic, προαναφερθείσα, παρ. 118, Johannesson, προαναφερθείσα, παρ. 51).

75. Επιπλέον, όσον αφορά τη νομική και πρακτική προβλεψιμότητα των συνεπειών της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τόσο η επιβολή προστίμου όσο και η ποινική καταδίκη είχαν την ίδια νομική βάση, συγκεκριμένα δύο παράγραφοι του άρθρου 17 του νόμου αριθ.

1337/1983 (βλ. σκέψη 15 ανωτέρω). Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η έκθεση επιτόπιου ελέγχου δεν κοινοποίησε στον πρώτο αιτούντα καμία πρόσθετη ποινική ευθύνη για τις παράνομες κατασκευές. Επίσης, δεν ενημερώθηκε ότι το θέμα είχε παραπεμφθεί στον εισαγγελέα για ποινική έρευνα στις 21 Ιανουαρίου 2005. Ωστόσο, το Δικαστήριο είναι της γνώμης ότι ο προσφεύγων έπρεπε να γνωρίζει ότι η ποινική δίωξη και η επιβολή προστίμου ήταν δυνατή, ή ακόμη και πιθανή, βάσει των γεγονότων της υπόθεσης, καθώς αυτό αποτελούσε μέρος των κυρώσεων που επιβλήθηκαν βάσει της ελληνικής νομοθεσίας για μη συμμόρφωση με την πολεοδομική νομοθεσία (βλ., *mutatis mutandis*, Galovic, προαναφερθείσα, παρ. 119, Johannesson, προαναφερθείσα, παρ. 51).

76. Όσον αφορά τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ένα βασικό στοιχείο αποδεικτικών στοιχείων ήταν το ίδιο και στις δύο σειρές των διαδικασιών: η έκθεση επιτόπιου ελέγχου των πολεοδομικών αρχών, η οποία διαπίστωσε τις παρατυπίες και επέβαλε τα πολεοδομικά πρόστιμα. Αποτελούσε επίσης την απαραίτητη προϋπόθεση για την ενδεχόμενη δίωξη των προσφευγόντων και η ποινική διαδικασία βασίστηκε στα πορίσματα του υπαλλήλου πολεοδομίας που αναφέρονται σε αυτήν. Ωστόσο, ακρόαση έγινε στο Πρωτοδικείο Κακουργημάτων και άλλη στο Εφετείο Κακουργημάτων, στην οποία ο εισαγγελέας διατύπωσε παρατηρήσεις και εξετάστηκε μάρτυρας. Έτσι, οι ποινικές και οι διοικητικές κυρώσεις επιβλήθηκαν από διαφορετικές αρχές και οι δύο διαδικασίες ακολούθησαν τη δική τους ξεχωριστή πορεία στο ελληνικό έννομο σύστημα και κατέστησαν τελεσίδικες ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Τα ποινικά δικαστήρια συγκέντρωσαν και εκτίμησαν αποδεικτικά στοιχεία και οι ποινικές κυρώσεις αποφασίστηκαν ανεξάρτητα από την επιβολή του πολεοδομικού προστίμου.

77. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αναφέρθηκε στην απόφασή του στα διοικητικά πρόστιμα που είχαν προηγουμένως επιβληθεί για παράνομες κατασκευές που επηρεάζουν αρνητικά το φυσικό τοπίο και συνέχισε ότι, ως

εκ τούτου, οι αιτούντες έπρεπε να καταδικαστούν και να επιβληθεί ποινή λαμβάνοντας υπόψη την αξία των κατασκευών και το βαθμό περιβαλλοντικής υποβάθμισης, όπως προβλέπει η σχετική νομοθετική διάταξη. Τα στοιχεία που έλαβε υπόψη το δικαστήριο για την επικύρωση της επτάμηνης ποινής φυλάκισης ήταν η σοβαρότητα του αδικήματος και η προσωπικότητα των προσφευγόντων (βλ. παράγραφο 11 παραπάνω). Επομένως, το Εφετείο έλαβε υπόψη την επιβολή του προηγούμενου προστίμου όχι ως λόγο μείωσης της ποινικής ποινής, αλλά ως στοιχείο που επιβεβαίωνε την ποινική ευθύνη του αιτητή. Το Δικαστήριο πραγματοποίησε επίσης ακρόαση για την υπόθεση και δεν αναγνώρισε δεσμευτικό αποτέλεσμα των διοικητικών προστίμων σε σχέση με την ποινική διαδικασία.

78. Όσον αφορά την αναλογικότητα της συνολικής ποινής που επιβλήθηκε, η απόφαση του Πρωτοδικείου Ποινικού Δικαστηρίου δεν έκανε καμία αναφορά στο γεγονός ότι στον αιτητή είχε ήδη επιβληθεί πρόστιμο. Το γεγονός ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κατά τον καθορισμό της ποινής, έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, την οικονομική κατάσταση των προσφευγόντων γενικά, δεν σημαίνει ότι τα προηγούμενα διοικητικά πρόστιμα λήφθηκαν υπόψη για το σκοπό αυτό και δεν επαρκεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μηχανισμός στην ποινική διαδικασία για τη διασφάλιση της αναλογικότητας των συνολικών κυρώσεων. Επιπλέον, η απόφαση για αναστολή της ποινής ήταν αποτέλεσμα του ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν καταδικαστεί ποινικά με τελική ισχύ και δεν τους επιβλήθηκε στερητική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη του ενός έτους (βλ. παράγραφο 11 ανωτέρω).

79. Αξιολογώντας τη χρονική σχέση μεταξύ της διαδικασίας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η συνολική διάρκεια της διαδικασίας ήταν περίπου επτά έτη και 11 μήνες. Το πρόστιμο κατασκευής επιβλήθηκε στην έκθεση επιτόπιας επιθεώρησης της 5ης Οκτωβρίου 2004 και η σχετική απόφαση μπορεί να θεωρηθεί "τελική" από τις 5 Δεκεμβρίου 2004 (βλ. παράγραφο 66 ανωτέρω).

Όσον αφορά το χρονικό πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, το Δικαστήριο δεν λαμβάνει υπόψη την ημερομηνία κατά την οποία το θέμα παραπέμφθηκε στον εισαγγελέα για ποινική διερεύνηση (21 Ιανουαρίου 2005), καθώς από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων ενημερώθηκε περί αυτού (σύγκριση και αντιπαράθεση με Bragi Guomundur Kristjansson, που αναφέρεται παραπάνω, παρ. 73). Το κατηγορητήριο εκδόθηκε στις 5 Ιουλίου 2006, δηλαδή ένα χρόνο και επτά μήνες μετά την τελεσιδικία της απόφασης στην πρώτη δέσμη διαδικασιών. Ο προσφεύγων καταδικάστηκε πρωτόδικα από το Μονομελές Κακουργιοδικείο Ναυπλίου στις 17 Σεπτεμβρίου 2008, δηλαδή περισσότερα από τρία χρόνια και εννέα μήνες αφότου το διοικητικό πρόστιμο είχε καταστεί «οριστικό». Οι ποινικές διαδικασίες πέρασαν από όλα τα στάδια μετά την έφεση και την έφεση των προσφευγόντων επί νομικών ζητημάτων και ολοκληρώθηκαν τελικά από το Ακυρωτικό Δικαστήριο την 11η Σεπτεμβρίου 2012, περίπου επτά χρόνια και εννέα μήνες αφότου η πρώτη σειρά κατέστη οριστική (βλ. Nodet v Γαλλία, αρ. 47342/14, παρ. 52, 6 Ιουνίου 2019, για ενδεικτικούς σκοπούς Ragnar Thorisson κατά Ισλανδίας [Επιτροπή], αρ. 52623/14, παρ. 49, 12 February 2019). Επομένως, η ποινική διαδικασία δεν εκκρεμούσε ταυτόχρονα με τη διοικητική διαδικασία σχετικά με το πρόστιμο, αλλά κινήθηκε σημαντικό χρονικό διάστημα μετά τη διοικητική «καταδίκη». Αυτή η πάροδος του χρόνου δεν μπορεί να αποδοθεί στον αιτούντα και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η χρονική σύνδεση μεταξύ των δύο σειρών διαδικασιών ήταν επαρκής για να αποφευχθεί η επανάληψη της διαδικασίας.

80. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω περιστάσεων, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, παρά τους συμπληρωματικούς σκοπούς τους και την προβλεψιμότητα των συνεπειών της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος, οι δύο σειρές διαδικασιών δεν συνδέθηκαν επαρκώς επί της ουσίας και χρονικά, όπως απαιτείται στη νομολογία του Δικαστηρίου, ώστε να θεωρείται ότι εντάσσεται σε ολοκληρωμένο σύστημα κυρώσεων σε σχέση με παράνομη κατασκευή σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο. Αντιθέτως, έχοντας τιμωρηθεί δύο φορές για την ίδια συμπεριφορά,

ο πρώτος προσφεύγων, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, υπέστη δυσανάλογη ζημία που προέκυψε από την επανάληψη των διαδικασιών και των κυρώσεων, που δεν αποτελούσαν ένα συνεκτικό και αναλογικό σύνολο στην περίπτωση του (βλ. *mutatis mutandis*, A and B κατά Νορβηγίας, προαναφερθείσα, παρ. 112, 130 και 147).

81. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης όσον αφορά τον πρώτο αιτούντα.

11. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

82. Το άρθρο 41 της Σύμβασης ορίζει:

«Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων αυτής και εάν το εσωτερικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει την πραγματοποίηση μόνο μερικής αποζημίωσης, το Δικαστήριο, εάν είναι απαραίτητο, παρέχει δίκαιη ικανοποίηση στο ζημιωμένο μέρος».

A. Χρηματικές ζημιές, κόστη και έξοδα

83. Οι προσφεύγοντες ζήτησαν 3.785,94 ευρώ για χρηματική ζημία που αντιστοιχεί στα έξοδα των νόμιμων εκπροσώπων τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Υπέβαλαν τιμολόγια για δικαστικά έξοδα ποσού 1.947,44 ευρώ που κατέβαλε ο πρώτος αιτών, με ημερομηνίες μεταξύ Δεκεμβρίου 2011 και Σεπτεμβρίου 2012.

84. Η Κυβέρνηση αντιτάχθηκε, υποστηρίζοντας ότι τα ποσά δεν υποστηρίζονταν από τα τιμολόγια που υποβλήθηκαν, τα οποία δεν αφορούσαν την εν λόγω διαδικασία.

85. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα ποσά που ζητούνται για χρηματική ζημία είναι στην πραγματικότητα κόστη και έξοδα. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δικαιούται την επιστροφή των εξόδων μόνο εφόσον αποδεικνύεται ότι αυτά πραγματοποιήθηκαν πράγματι

και αναγκαστικά και είναι εύλογα ως προς την ποσότητα. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην κατοχή του και των ανωτέρω κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον πρώτο προσφεύγοντα το ποσό των 1.947,44 ευρώ, το οποίο υποστηρίζεται από τα υποβληθέντα τιμολόγια, για όλα τα έξοδα, συν τυχόν φόρο που μπορεί να επιβληθεί στον αιτούντα.

B. Τόκος υπερημερίας

86. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο το επιτόκιο υπερημερίας να βασίζεται στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο θα πρέπει να προστεθούν τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* παραδεκτή την αίτηση (i) όσον αφορά τα πρόστιμα κατασκευής και συντήρησης που επιβλήθηκαν στον πρώτο αιτούντα και (ii) όσον αφορά το πρόστιμο διατήρησης που επιβλήθηκε στον δεύτερο αιτούντα και απαράδεκτη στο υπόλοιπο μέρος.

2. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης όσον αφορά την ποινική καταδίκη των αιτούντων μετά την επιβολή του προστίμου διατήρησης.

3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Σύμβασης όσον αφορά την ποινική καταδίκη του πρώτου αιτούντος μετά την επιβολή του προστίμου κατασκευής.

4. *Κρίνει*,

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει στον πρώτο αιτούντα, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση καθίσταται τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης, 1.947,44 ευρώ (χίλια εννιακόσια σαράντα επτά ευρώ και σαράντα τέσσερα

σεντ), συν τυχόν φόρο που μπορεί να επιβληθεί στον πρώτο αιτούντα, σε σχέση με κόστη και έξοδα,

β) ότι από τη λήξη του προαναφερόμενου τριμήνου μέχρι τον διακανονισμό θα καταβάλλονται απλοί τόκοι για το παραπάνω ποσό με επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά την περίοδο αθέτησης υποχρέωσης συν τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει, κατά τα λοιπά την αξίωση για δίκαιη ικανοποίηση.

Πραγματοποιήθηκε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 16 Ιουνίου 2022, σύμφωνα με τα άρθρα 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

(Υπογραφή)

Renata Degener

Γραμματέας

(Υπογραφή)

Marko Bosnjak

Πρόεδρος

Σύνολο σελίδων εγγράφου που μεταφράστηκε: 26 Σύνολο σελίδων μετάφρασης: 43
Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου εκ του πρωτοτύπου εγγράφου από την Αγγλική στην Ελληνική γλώσσα
Αθήνα, 14^η Οκτωβρίου 2022/ Λιάτσικου Αικατερίνη/Πιστοποιημένη Μεταφράστρια
ΥΠΕΞ/Αρ.Μητρώου Πιστοποιημένων Μεταφραστών -σύμφωνα με Π23ΜΕΤ-
34908/19.07.2021 απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών (Β' 3149)- 075

10/15/2022

X ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΙΑΤΣΙΚΟΥ

LIATSIKOU AIKATERINI

Signed by: AIKATERINI LIATSIKOU